

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОНТРАБАНДУ ТОВАРІВ КОМЕРЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ

LEGAL REGULATION OF ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY FOR SMUGGLING OF COMMERCIAL GOODS IN UKRAINE

Скляр Ю.І., аспірант кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-економічної безпеки

Сумський державний університет

Статтю присвячено визначенню поняття, особливостей та недоліків правового регулювання притягнення до адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення в Україні. З'ясовано зміст понять «регулювання» та «правове регулювання» в науковій доктрині. Акцентовано увагу на терміні «правове співрегулювання», тобто поєднанні правового інструментарію міжнародного та національного права в регулюванні питання адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення. Наголошено на важливості норм Конституції України, якими передбачено, що тільки законами передбачено діяння, що є адміністративними правопорушеннями, та відповідальність за них. Розкрито зміст поняття «нормативно-правовий акт». З'ясовано роль підзаконних актів у правовому регулюванні адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення, які активно використовуються митними органами в повсякденній роботі, а більшість законів або міжнародно-правових актів починає виконуватися, лише коли на їх основі видано підзаконний акт. Розглянуто положення Митного кодексу України, які визначають нормативну підставу адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення. Звернено увагу на зв'язок норм Митного кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення, що є особливістю правового регулювання притягнення до адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення. Запропоновано поняття «правове регулювання притягнення до адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення». Визначено, що недоліками правового регулювання притягнення до адміністративної відповідальності за вказане діяння є відсутність: поняття «товари комерційного призначення»; переліку стадій притягнення до адміністративної відповідальності за митні правопорушення загалом і контрабанду товарів комерційного призначення зокрема; підстави, за яких митний має право відмовити в застосуванні процедури компромісу (мирової угоди), відповідальності за невиконання умов миркової угоди особою, яка підписала мирову угоду чи митницею, що потребують усунення.

Ключові слова: регулювання, адміністративна відповідальність, митні правопорушення, контрабанда, товари комерційного призначення.

The article is devoted to the definition of the concept, features and shortcomings of the legal regulation of administrative liability for smuggling of commercial goods in Ukraine. The meaning of the concepts "regulation" and "legal regulation" in scientific doctrine is clarified. Emphasis is placed on the term "legal co-regulation", i.e. the combination of legal instruments of international and national law in regulating the issue of administrative liability for smuggling of commercial goods. The importance of the provisions of the Constitution of Ukraine is emphasized, which stipulates that only laws provide for acts that are administrative offenses and responsibility for them. The essence of the concept of "regulatory legal act" is revealed. The important role of bylaws in the legal regulation of administrative liability for smuggling of commercial goods has been clarified, given that they are actively used by customs authorities in their daily work, and most laws or international legal acts are implemented only when they are issued a bylaws. The provisions of the Customs Code of Ukraine, which determine the normative basis of administrative liability for smuggling of commercial goods, are considered. Attention is drawn to the connection between the norms of the Customs Code of Ukraine and the Code of Ukraine on Administrative Offenses, which is a feature of the legal regulation of administrative responsibility for smuggling of commercial goods. The concept of "legal regulation of bringing to administrative responsibility for smuggling of commercial goods" is proposed. It is determined that the shortcomings of the legal regulation of bringing to administrative responsibility for this act are the lack of: the concept of "commercial goods"; a list of stages of bringing to administrative responsibility for customs offenses in general and smuggling of commercial goods in particular; the grounds on which the agency of revenues and fees has the right to refuse to apply the compromise procedure (amicable agreement), liability for non-compliance with the terms of the amicable agreement by the person who signed the amicable agreement or customs, which need to be eliminated.

Key words: regulation, administrative responsibility, customs offenses, smuggling, commercial goods.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження питання правового регулювання забезпечення притягнення до відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення в Україні зумовлена тим, що для її настання необхідною є наявність нормативної, фактичної та процесуальної підстав. С.О. Баранов визначає зміст цих підстав так: нормативна підстава – система норм права, що встановлюють адміністративну відповідальність і регулюють її; фактична підстава – протиправне, винне діяння особи, що порушує правові приписи у сфері митної діяльності, тобто порушення митних правил; процесуальна підстава – правозастосовний акт уповноваженого органу щодо накладення стягнення на конкретну особу за конкретне порушення митних правил [1, с. 309–310]. Враховуючи викладене, очевидно, що вивчення питання правового регулювання забезпечення притягнення до відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення має на меті визначити нормативну підставу її настання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що окремі аспекти адміністративної відповідаль-

ності за контрабанду товарів комерційного призначення в Україні знайшли своє відбиття у працях таких науковців, як: О.Ю. Бусол, І.Г. Галкін, А.І. Годяк, Г.В. Грянка, А.О. Гребенюк, О.Р. Джурик, М.М. Дорош, О.П. Дячкін, К.Р. Ільченко, О.В. Сєрих та інші, однак зміни умов розвитку суспільства та держави зумовлюють необхідність додаткового вивчення цього питання.

Відповідно, **метою статті** є визначення поняття, особливостей, недоліків правового регулювання притягнення до адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення в Україні.

Виклад основного матеріалу. Загалом, термін «регулювання» походить від латинського слова «regūo» – правило та означає впорядкування, приведення чогось у відповідність із чимось. Під правовим регулюванням, як зазначає Т.І. Тарахонч, більшість авторів розуміє сукупність прийомів і засобів юридичного впливу на поведінку суб'єктів суспільних відносин [2, с. 82].

Ю.В. Кривицький наголошує, що правове регулювання – це одна із центральних категорій. Хоча

питання про те, що останнє собою являє, неоднозначно розв'язують правознавці, тому він пропонує об'єднати всі погляди на правове регулювання в інструментальний (А.І. Бобилев, С.В. Бобровник, О.М. Мельник, П.М. Рабінович) та діяльнісний підходи (В.В. Пашутін, В.М. Сирих, Ф.Н. Фаткуллін, Е.Р. Чернова) [3, с. 75].

Наприклад, С.В. Бобровник, розглядаючи правове регулювання, виокремлює два критерії класифікації: використання правового інструментарію та обсяг суспільних відносин, на які поширюється правове регулювання [4, с. 104]. На його думку, нормативне правове регулювання має забезпечувати єдиний порядок і стабільність щодо регулювання суспільних відносин за допомогою ухвалення нормативно-правових актів, розрахованих на багаторазове застосування, а індивідуальне правове регулювання базується на нормативному й має враховувати конкретну життєву ситуацію чи конкретну особу шляхом ухвалення актів застосування права [4, с. 107].

На думку Ф.Н. Фаткулліна та Ф.Ф. Фаткулліна, під поняття правового регулювання не підпадають ні сама правомірна поведінка учасників суспільних відносин, що регулюються нормами права, ні ідеологічний вплив юридичними коштами на свідомість і психологію членів суспільства, ні деякі різновиди владної правової діяльності державних органів і посадових осіб. Науковець переконаний, що цим поняттям доцільно визначати лише специфічну владну діяльність уповноважених на те органів і осіб з упорядкування суспільних відносин шляхом встановлення правових норм й ухвалення в разі потреби індивідуальних правових рішень відповідно до цих норм з юридично значущих питань, які виникають у межах таких відносин [5].

Незважаючи на досить ґрунтовні дослідження щодо сутності та змісту терміна «правове регулювання» і наявність значної кількості різноманітних наукових думок і позицій, у сучасній юридичній літературі сформувалося майже єдине розуміння цього поняття як сукупності різноманітних форм і засобів юридичного впливу держави на поведінку учасників суспільних відносин, що здійснюється в інтересах усього суспільства або певного колективу чи особистості з метою підпорядкування поведінки окремих суб'єктів установленому в суспільстві правопорядку [6, с. 154]. Однак євроінтеграційні процеси в Україні зумовили появу поняття «правове співрегулювання», тобто поєднання правового інструментарію міжнародного та національного права, що зумовлено інтернаціональним характером інформаційного простору та поєднанням методів субординації та координації у взаємодії суб'єктів [7, с. 16]. Загалом, ми підтримуємо такий підхід, оскільки під час переміщення товарів через митний кордон мають дотримуватися вимоги як національного законодавства, так і міжнародного, а митні органи України та сусідніх держав мають взаємодіяти у напрямі митного контролю, взаємного інформування про виявлені правопорушення, надання допомоги наявними ресурсами за потреби. Крім того, ст. 9 Конституції України закріплює, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, – це частина законодавства України [8]. Зокрема, Україна ратифікувала Міжнародну конвенцію про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18 травня 1975 р. та Міжнародну конвенцію про взаємну допомогу у відверненні, розслідуванні, припиненні порушень митного законодавства від 9 червня 1977 р. Перша конвенція наголошує, що принципом досягнення її мети є співпраця з іншими національними органами влади, митними службами інших держав і торговельними співтовариствами у всіх випадках, коли є така можливість, і закріплює поняття «митні правопорушення» як будь-яке порушення або спробу порушення митного законодавства [9]. А друга конвенція спрямована на розви-

ток співпраці між митними адміністраціями щодо протидії порушенням митного законодавства [10]. Це свідчить, що елементи правового співрегулювання відіграють важливу роль у правовому регулюванні притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення.

Важливість положень Конституції України в правовому регулюванні юридичної відповідальності полягає також у тому, що згідно з п. 22 ст. 92 Конституції України тільки законами України визначаються діяння, які є адміністративними правопорушеннями, та відповідальність за них. Очевидно, що юридична відповідальність за контрабанду товарів комерційного призначення настає лише в разі передбачення такого діяння законом. Це прямо свідчить, що законодавець забезпечує нормативну підставу адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення.

О.В. Зайчук і Н.М. Оніщенко трактують закон як «нормативний акт, що містить в юридичній формі характеристики закономірностей суспільного розвитку та регулює найважливіші суспільні відносини, виражає волю народу, ухвалюється у встановленому порядку вищим органом державної влади або шляхом референдуму, володіє вищою юридичною силою» [11, с. 345].

Водночас не можна не звернути уваги, що положення нормативних актів завжди конкретизуються в підзаконних нормативно-правових актах, які здатні (порівняно із законами) забезпечувати більш оперативне реагування на динаміку потреб правового регулювання, яка з об'єктивною необхідністю припускає наявність у системі засобів нормативно-правового регулювання не лише законодавчих, а й підзаконних актів. Саме завдяки виданню останніх органи та посадові особи виконавчої влади можуть адекватно врахувати зміни, що відбуваються у сфері управління [12, с. 14]. Доцільно погодитися, що саме підзаконні акти використовуються митними органами у їхній повсякденній роботі, і більшість законів або міжнародно-правових актів починає виконуватися, лише коли на їх основі видано певний підзаконний митний акт [13, с. 9].

Сьогодні є низка визначень поняття «підзаконний акт», що зумовлено відсутністю його законодавчого розуміння. За О.Ф. Скакун, підзаконний нормативний акт є актом, який видається відповідно до закону, на підставі закону для конкретизації законодавчих розпоряджень та їх трактування або встановлення первинних норм [14, с. 489]. Л.М. Андрусів звертає увагу, що науковці до них зараховують підзаконні акти парламенту, глави держави, уряду, інших центральних органів виконавчої влади та органів виконавчої влади на місцях, органів місцевого самоврядування й локальні нормативні акти [15, с. 129]. Отже, правове регулювання притягнення до адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення можливе через поєднання кількох джерел законодавства: міжнародні акти, закони та підзаконні акти.

Розкриваючи визначення адміністративної відповідальності за порушення митних правил, Г.В. Грянка наголошує, що вона передбачає обов'язки винної особи: дати звіт про неправомірні діяння у сфері митної справи та понести адміністративне покарання. Науковець переконаний, що адміністративна відповідальність за порушення митних правил – ефективний інструмент припинення таких порушень, а її особливість полягає в тому, що вона базується на митному законодавстві, яке забезпечує максимально корисне функціонування системи митної служби України [16, с. 107–108]. Підтвердженням того, що підґрунтям створення інституту відповідальності за порушення митних правил справді став Митний кодекс України 1991 р., що визначав підстави та порядок накладення відповідальності за порушення митних правил у розділі VIII «Порушення митних правил. Проведення у справах про порушення митних правил». У Митному

кодекси України 2002 р. інститут відповідальності за порушення митних правил було закріплено в розділі XVIII «Порушення митних правил і відповідальність за них. Відповідальність осіб, які беруть участь у провадженні в справах про порушення митних правил», а Митний кодекс 2012 р. (далі – МК України) містить статті, що охоплюються розділом XVIII «Порушення митних правил та відповідальність за них» [17, с. 113–114]. У ст. 458 МК України передбачено, що порушення митних правил – це адміністративне правопорушення, яке являє собою протиправні, винні дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений цим кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, здійснення операцій із товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на митні органи цим кодексом чи іншими законами України, і за які кодексом передбачена адміністративна відповідальність [18].

До порушень митних правил МК України відносить переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, за яке ст. 482 МК України передбачає накладення штрафу, конфіскація таких товарів, транспортних засобів і транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів – предметів порушення митних правил через митний кордон України поза митним контролем. Частина 2 вказаної норми передбачає також суворішу відповідальність за це діяння для осіб, які повторно впродовж року притягаються до відповідальності за вчинення вказаного порушення чи порушення, що передбачено ст. 483 МК України «Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю» [18]. Тобто МК України закріплює нормативну підставу адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення через закріплення діяння, скоєння якого зумовлює накладення адміністративного стягнення. Але законодавець не визначає поняття «товари комерційного призначення», що є важливим для правильної кваліфікації діяння.

Варто зазначити, що МК України пов'язаний із нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), про що свідчить зміст ст. 487 МК України, за якою провадження у справах про порушення митних правил здійснюється відповідно до МК України, а в частині, що не регулюється ним, – відповідно до КУпАП [18]. Водночас А.О. Гребенюк наголошує, що норми КУпАП мають «базовий» характер для ефективного виконання завдань вищезгаданого провадження. Враховуючи, що постановою посадової особи митного органу у справі про порушення митних правил, а також постановою за скаргою на постанову митниці в такій справі можуть бути оскаржені до місцевого загального суду як адміністративного суду, під час здійснення провадження у справах про порушення митних правил можуть використовуватися і принципи, передбачені Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАС України) [19, с. 91]. Так, п. 3 ч. 1 ст. 289 КУпАП передбачено, що постанову іншого органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення може бути оскаржено у вищій орган (вищій посадовій особі) або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному КАС України [20]. Оскарження постанови посадової особи митного органу у справі про порушення митних правил як до вищого органу, так і до суду – це необов'язкова стадія притягнення до юридичної відповідальності. Однак варто зазначити, що законодавство загалом і не містить переліку стадій притягнення до юридичної відповідальності за вказане діяння.

Судового розгляду може й не бути також у разі укладення мирової угоди про припинення провадження в справі про порушення митних правил шляхом компромісу. Запровадження такого адміністративного врегулювання митного правопорушення зумовлено ратифікацією Україною у 2006 р. Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур. Відповідно до п. 19 Спеціального додатку Н конвенції Митна служба вживає заходів, щоб забезпечити, у відповідних випадках, у найкоротший термін після виявлення митного правопорушення: ініціювання адміністративного врегулювання цього правопорушення; та інформування відповідної особи про умови цього врегулювання, порядок оскарження та термін подачі скарги [9].

Типова форма вказаної мирової угоди затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 28 травня 2012 р. № 607, відповідно до неї на винну особу та відповідний орган покладаються обов'язки: винна особа, яка визнає факт порушення нею митних правил, зобов'язується внести до державного бюджету кошти в розмірі, що дорівнює штрафу, передбаченому санкцією МК України, відшкодувати витрати за зберігання товарів, транспортних засобів у разі видачі їх зі складу митного органу, задекларувати в митний режим товари, транспортні засоби, а митниця в разі виконання особою цих умов – припинити провадження в справі про адміністративні правопорушення та здійснити митне оформлення задекларованих товарів [21]. Утім, типова форма мирової угоди не передбачає відповідальності за невиконання її умов особою, яка її підписала, чи митницею, що свідчить про невизначеність наслідків порушення умов такої угоди.

Варто зазначити, що мирова угода може бути й неукладена, згідно з ч. 4 ст. 521 МК України орган доходів і зборів, до якого подана заява, має право не застосовувати компроміс у справі про порушення митних правил, якщо немає законних підстав для припинення такої справи, про що орган доходів і зборів протягом одного робочого дня, наступного за днем подання заяви, повідомляє заявника з вказанням причин незастосування процедури компромісу. Але А.І. Годяк наголошує, що законодавець не визначає чіткого вичерпного переліку підстав, за яких орган доходів і зборів може відмовити в застосуванні процедури компромісу, що дає змогу йому зловживати наданим йому правом. Зважаючи на це, науковець пропонує доповнити ст. 521 МК України переліком підстав, за яких орган доходів і зборів має право відмовити в застосуванні процедури компромісу, але не надає їх переліку [22, с. 164].

Окрему увагу не можна не звернути на Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форм процесуальних документів у справах про порушення митних правил» від 31 травня 2012 р. № 652, яким затверджено форми таких процесуальних документів, як протокол про порушення митних правил; додаток до протоколу про порушення митних правил; протокол опитування [23]. Важливість цього акта у правовому регулюванні притягнення до відповідальності за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, полягає в тому, що ним закріплено форми процесуальних документів, які мають використовуватися посадовими особами митних органів під час оформлення факту скоєного діяння. А невідповідність таких документів затвердженій Міністерством фінансів України формі може зумовити визнання дій посадових осіб митних органів, які їх склали, незаконними.

Висновки. Під правовим регулюванням притягнення до адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення пропонується розуміти владну діяльність уповноважених державою суб'єктів, спрямовану на упорядкування суспільних відносин у сфері притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комер-

ційного призначення через визначення в законодавстві держави нормативної та процесуальної підстав, а також інших умов настання такої відповідальності. Очевидними особливостями правового регулювання притягнення до адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення є: закріплення адміністративної відповідальності за вказане діяння не в КУпАП, який традиційно є основним кодифікованим актом, що містить перелік усіх адміністративних правопорушень, а в МК України; забезпечення правового регулювання притягнення до адміністративної відповідальності за вказане діяння через поєднання різних джерел законодавства:

Конституції України, міжнародних актів, законів, підзаконних актів. Однак правове регулювання притягнення до адміністративної відповідальності за контрабанду товарів комерційного призначення недосконале, оскільки немає: поняття «товари комерційного призначення»; переліку стадій притягнення до адміністративної відповідальності за митні правопорушення загалом і контрабанду товарів комерційного призначення зокрема; підстав, за яких митний орган може відмовити в застосуванні процедури компромісу (мирової угоди); відповідальності за невиконання умов миркової угоди особою, яка підписала мирову угоду, чи митницею, що потребують усунення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранов С.О. Митне право України : навч.-метод. посіб. Одеса, 2017. 375 с.
2. Тарахонич Т.І. Ефективність правового регулювання. *Наукові записки НаУКМА. Серія «Юридичні науки»*. 2004. Т. 26. С. 82–84.
3. Кривицький Ю.В. Механізм правового регулювання в сучасній теорії права. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 4. С. 74–79.
4. Бобровник С.В. Правове регулювання суспільних відносин та реалізація права. *Правова держава*. 1996. Вип. 7. С. 103–108.
5. Фаткуллін Ф.Н., Фаткуллін Ф.Ф. Проблеми теорії держави і права. Казань : КЮІ МВС Росії, 2003. URL: <http://ibl.pp.ua/4/000350.html>.
6. Загальна теорія держави і права: основні поняття, категорії, прав. конструкції та наук. концепції : навч. посіб.; за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 400 с.
7. Азизов Р.Ф. Правовое регулирование: информационный аспект: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Санкт-Петербург, 2007. 21 с.
8. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
9. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18 травня 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643#Text.
10. Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства від 9 червня 1977 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995926#Text>.
11. Теорія держави і права. Академічний курс: підруч. / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
12. Гулягин А.Ю. Обеспечение законности актов управления субъектов РФ органами юстиции и прокуратуры. *Закон и право*. 2007. № 1. С. 14–16.
13. Ківалов С.В., Кормич Б.А. Джерела митного права. *Митна справа*. 2002. № 4. С. 3–10.
14. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підручник. Харків : Еспада, 2006. 776 с.
15. Андрусів Л.М. Теоретико-правові засади системи нормативно-правових актів. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 128–131.
16. Грянка Г.В. Правові засади адміністративної відповідальності за порушення митних правил. *Право і суспільство*. 2012. № 6. С. 102–108.
17. Ільченко К.Р. Порядок та підстави переміщення через митний кордон України продуктів морського та річкового промислу : дис. ... канд. юрид. наук; 12.00.07. Одеса, 2016. 193 с.
18. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44–45, № 46–47, № 48. Ст. 552.
19. Гребенюк А.О. Відповідальність за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем : автореф. дис. ... канд. юрид. наук; 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 224 с.
20. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. Дод. до № 51. Ст. 1122.
21. Про затвердження Типової миркової угоди про припинення провадження в справі про порушення митних правил : Наказ Міністерства фінансів України від 28 травня 2012 р. № 607. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0985-12#Text>.
22. Годяк А.І. Деякі питання правового регулювання компромісу у справі про порушення митних правил. *Науковий вісник ЛДУВС*. 2016. № 1. С. 160–167.
23. Про затвердження форм процесуальних документів у справах про порушення митних правил : Наказ Міністерства фінансів України від 31 травня 2012 р. № 652. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z1015-12#Text>.